www.svoboda-news.com

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 215. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 16. вересня, 1925.

VOL. XXXIII. No. 215. Jersey City, N. J., Wednesday, September 16. 1925 THREE CENTS

Пенсильвенійський губернатор відбуває конференцію в справі вугля з президентом майнерської юнії.

МИЛФОРД, ПА., 14. вересня. — Пиншов, губернатор стейту Пенсилвенії, відбув тут у своїм літнім мешканню конференцію з Джаном Луисом, президентом майнерської юнії. Конференція відбулася на запрошенне губернатора й певно відносилася до вуглевого страйку.

До чого договорилися учасники конференції, не відомо, бо оба держуть перебіг конференції в тайні перед суспільностю. Оба навіть видали публичну заяву про свої наради, в котрій однак не сказано нічого понад найзагальнійші натяки.

Догадуються, що оба дійшли до якогось рішення, але покищо рішили держати його в тайні. Губернатор каже, що він хотів дістати від Луиса інформацію з першої руки. Він навіть виразно заперечує, немовби він хотів інтервенювати в справі вуглевого страйку.

Страйк тимчасом ведеться дальше без ніяких подій. Англійскі торговці вугля вже почали розголошувати своє вугля на случай, якби через страйк не стало американського.

ЗА НАСЛІДКИ ПРОГИБІЦІ.

ВАШИНГТОН, 14. вересня. — Департамент розслїду та шкільництва при Федеральній Раді Церков Христа, що лучить всі американські протестантські церкви, видав публичну заяву про вислід своїх розслїдів над наслідками прогибіції на американську суспільність.

Збираючи коротко сей вислід, прогибіція мала мати добрий наслідок на економічне життя краю, бо скасованне салунів підняло мораль робітників. Зате некорисно відбилася прогибіція на алькоголіків, бо заведенне прогибіції зазначилося зростом недуг та божевілля серед людий, вживаючих алькоголю правильно.

СЕНАТОР АРЕШТОВАНИЙ ЗА ГАЛАБУРДУ ПО ПЯНОМУ.

БОЇС, Айдаго, 14. вересня. — Роберта Стенфілда з Орегону, конгресового сенатора й голову сенатового комітету для публичних земель, арештував тут нині шериф під закидом непристойности заховання на публичнім місци. Поліція каже, що сенатор впився та крив собі з поліції, як вона загрозила йому арештованнєм; коли полісмен справді арештував сенатора, сей кинувся на полісмена та побив його. Полісмен в обороні покалічив сенатора. Сенатора випущено на волю за кавцією в сумі 50 долярів.

Сенатор видав публичну заяву, в котрій представляє цілу аферу як провокацію зі сторони своїх політичних ворогів. Він упевнене, що він не пив нічого та заховувся прилично.

РОСИЙСКИЙ КНЯЗЬ ПРОГРАВ ПРОЦЕС ЗА ОБРАЗИ.

НЮ ЙОРК, 14. вересня. — Найвисший стейтовий суд видав нині вирок в справі позву російського князя Юсупова, котрий позивав американського мілїонера Виденера за зворот двох образів славного маляра Рембрандта. Князь подав у своїм позві, що він позичив 100,000 фунтів штерлінгів від мілїонера, даючи йому образи яко застав. Мілїонер говорив, що він купив образи на вічну власність. Суд признає слушність Виденерови.

ЧЕРЕЗ ЗАКЛАД ПІШОВ 400 МИЛЬ ПІШКИ Й БОСО.

НЮ ЙОРК, 14. вересня. — До осідку демократичної міської організації Темені Гол прийшов нині босо вест-верджінський адвокат Роберт Лор з Моргентавну. Цілу дорогу з того міста відбув він пішки й босо. Дорога виносить 410 миль. Мандрував він сю дорогу тому, бо при послїдних президіяльних виборах заложився, що вибори виграє демократичний кандидат Дейвис; колиб Дейвис програв, то Лор мав піти пішки й босо до Ню Йорку.

При вступі до Темені Гол витав Лора нюйорський губернатор Смит, підчеркуючи віру Лора в побіду своєї партії.

САМОВБИЙСТВО ВБИЙНИКА В ТЮРМІ.

ОГАСТА, Мейн, 14. вересня. — В ночи 19. мая сього року довколичні фармері були заалярмовані пожаром дому панни Емми Тавис над озером Маранакукс у Винтропі. З горіючого дому винесено тоді властительку, ранену двома кулями з револьвера. Ранена росповіла відтак поліції, що якийсь мущина напав на дім, підпалив його, ранив її та забрав зі собою її сестрінку, панну Вейворд.

За найдене панни Вейворд визначено високу надгороду. По чотирох днях пошукувань великої громади людий зі собаками панну Вейворд найдено в домі якогось Кербі. Вона була нежива. В два дні пізнійше арештовано в Нюберіпорті, в стейті Месечузетсі, самого Кербі. В його домі найдено богато річий з погорілого дому, і на тій основі його обжаловано за вбийство і за підпал.

Кербі спершу боронився, що він виніс річи з горіючого дому, ратуючи їх перед пожаром, але відтак признався до підпалу. Він все таки перечив убийство дівчини, але поліція йому не вірила. На нині він обіцяв поліції якусь важну заяву, і поліція думала, що він признається до вбийства. Місто сього заряд тюрми застав його неживим, з горлом, підрізаним бритвою. Звідки він узяв бритву, заряд не знає, бо голярські причандали Кербі зложені в заряді.

ВІДТВОРЕННЄ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНЬОЇ ШКОЛИ У ФИЛАДЕЛФІ.

Дня 8. с. м. відбулось отворенне першої цілоденної української народньої школи в Филаделфії. Около 70 дітий явилося в шкільному будинку при 702 Перриш Ст. і відтам під проводом учительок Сестер Василянок пійшли громадно до катедральної церкви на Службу Божу, яку відправив о. Хлистун. Опісля, в супроді родичів пійшов похід дітий назад до школи, де розділено їх на 3 клясы.

РЕФОРМА ПОДРУЖЖА В ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНІ.

Дуже часто недібрані подружжа, незгоди між подругами, що не рідко доводять до крівавих наслідків — все те давало до думання, що закон про подружжа, яким ми тепер користуємося, не найкращий, що його конче треба змінити, коли хочеться запобігти ріжним нещастям. Та справа зміни подружнього закона незвичайно важка. Змінити то — скажім — не важко, але чи зміна буде хосенна, чи через неї осягнеться бажану ціль — оце трудніще.

Прийшли вістки, що чехословацький уряд затвердив новий подружний і родинний закон.

Цікаво побачити, як той новий закон виглядає.

На основі того закона умовини подружжа і родинного життя основуються на цілковитій свободі у відношенню між подругами, себ-то мущиною і жінкою. Це значить ніщо инше, тільки те, що з цього часу жінка в Чехословаччині, котра виходитиме замуж, не ставатиме власністю свойого мужа, просто річю, з якою він досі міг робити, що йому подобалося, а зовсім рівнорядною зі своїм мужем особою. Новий чеський подружний закон каже, що особи, які заключають подружє, задержують на далі цілковиту особисту свободу і свободу праці. Коли одно з подругів зміняє мешкання, то це не накладає ніякого обовязку на другого подруга йти за першим. Майно, яке здобудуть подруги спільною працею в час свойого спільного пожиття, є спільною власністю обоїх. Коли одно з подругів не має средств до життя або є недібне до праці, то обовязком другого є його підпомагати, якщо суд признає, що він в спромозі те робити.

Розвід допускаємий. Можна його дістати за згодою обох сторін, як також на бажання одного з них. Обовязок удержування дітей спадає на обоїх однаково. Діти обовязані удержувати своїх родичів, коли вони нездатні до праці, або не дістають від держави ніякої допомоги.

ВОРОЖБИТ ЗЕМЛЕТРУСІВ.

Селянин з місцевости Фаенца в Італії Рафаель Бенданді предсказує землетруси. Деякі його предсказання здійснилися і тому на цього звернено увагу. Він заповідає на кінець цього року великий землетрус в Японії та на островах Спокійного Океану. Треба замітити, що останнє його предсказання про землетрус в Каліфорнії, що мав бути 30. липня, не здійснилося. Чи може той землетрус відложено на кінець року?

УКРАЇНСЬКИЙ ГРОМАДЯНИНЕ!

Коли читаєш, що старому краєви грозить страшна руїна від голоду, повені та ляцького насильства, то памятай, що на тій землі жили Твої батьки, що там живуть Твої Рідні!

Коли читаєш, що скровавлена Рідна Твоя земля в голодових судорогах благає помочі для немічних дітий, інвалідів та старців — то тям, що вона звертається до Тебе!

Коли читаєш поклик до американської іміграції — то знай, що Тебе особисто закликають стати в ряди тих, які бажають волі Рідному Краєви.

Закінчуючи серпневу збірку кличемо до Тебе український читачу: Твоїм обовязком помогти братови! Хай в списку жертводавців на поміч інвалідам, сиротам, голодним селам, Рідній Школі та Просвіті не бракне Твого імени.

Всі зібрані жертви пересилайте негайно на закінченне серпневої збірки до:

OBYEDNANYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

БОЛЬШЕВИКИ СУДЯТЬ.

По двохнедільній розправі закінчився в Тифлісі процес грузинських повстанців, які в серпні минулого року намагались увільнити Грузію від московсько-большевицького панування.

Пятьох провідників — Андронікашвілі, Джавашвілі, Джінорія, Іщнелі і Бочорішвілі засуджено на смерть. В дорозі амнестії замінено їм цю кару на десятьлітну тюрму. Прочих обжалованих засуджено на кількалїтну тюрму. Деяких звільнено.

В свойому вироку большевицький суд стверджує, що минулорічне грузинське повстання організували грузинські соціялісти зазкордону, що це повстання попирав II-ий соціялістичний Інтенаціонал та французький уряд.

СКІДНА ЧЕМНІСТЬ.

Коли чемність є ознакою висшої культури, то мешканці Азії є що-до культури далеко вперед. Ось бодай таке: Шейка Саіда, провідника повстання Курдів проти Туреччини, зловили і привели до Джарбекір, де мали його покарати смертю. Там прийняв його турецький командант. Привитав шейка Саіда з правдивим поважанням, без найменшої признаки насмиху й скарав ввічливо:

— Витайте! Як здоровлячко? Певно змучила вас дуже подорож?

Шейк відповів чемно: кожда подорож мучить.

— Може нездужаєте якоюсь недугою?

— Ні, спасибі, мені живеться зовсім добре.

— А апетит? Може які забурення? Може подати вам щось зісти, щось легкого?

— Ні, спасибі, я вельми обережний — дещо дієти — тай саме тепер хотів би я постити.

— Зробимо все, що в наших силах, щоби ваш побут тут був для вас приємний. Може для безпеки покликати лікаря?

— Ні, спасибі. Алаг піклується про здоровля нас усіх.

Командант (до варти, з жестом на шейка й инших полонених): Випровадьте їх. Вони потребують спокою.

Під „спокоєм" розумів він вічний спокій. Шейка й инших відпровадили на бік і розстріляли. Підчас цілої розмови знали обі сторони зовсім докладно, як малася справа та що смерть послідує до кількох хвиль. Одначе ввічливість східним людям є вже в крови, тому він мусить бути чемний до останньої хвилі.

ВИНО З ЖИТА — СМАЧНЕ І ЗДОРОВЕ.

Вже так принялося у нас, — та не тільки в нас, а скрізь, що ніяка оказія не обійдеться без випивки. „Я сам ніколи не пю — каже один мій знайомий — але як хто прийде в хату, то чим його приняти? От і для того держиш горівку чи що там". Воно то так. Але я думаю, що коли вже конче гостя приймати випивкою, то чи не краще дати йому напитися щось такого, щоб було смачне, але й здоровє, тобто, щоб не шкодило так як горівка, чи алькоголь взагалі? Авже-ж краще. Тому то й я радо передаю ось тут припис на смачне і здорове вино із жита.

До сього треба перш усього склянки 8—10 квартової бутлі. Квартуватого, вибраного жита сполокати в воді і всипати до бутлі. Переварити 5 літрів води, щоби закипіла, дати до неї 180 дк. цукру з голови, щоб розплився в воді, а як вистигне, влити до бутлі, дати 2 дк. розтертих дріжджів, завязати платком і поставити на теплім місці — нехай ферментує 14 днів. Якби було за тепло, то вино буде за остре, як за зимно — не докисне. Щодня треба помішати. Можна додати трохи великих родзинків з кістками (15 дк.); від того вино дістане кращу краску.

По 14-ти днях злити вино до другої бутлі або чистої посуди, завязати платком і поставити в холоднім місці, — а до першої бутлі з житом дати ще раз 5 кварт води з цукром, перевареної і охолодженої як перший раз і нехай знов ферментує 14 днів, як перше; цим разом дріжджів вже не треба давати. По 14-ти днях віддити вино, змішати перше і друге разом, нехай устоїться в холоднім місці, а по яких 14-ти днях злити до фляшок і закоркувати. Пити можна зараз, але краще як постоїть. До року треба зужити. Знаменитий хоч таний напиток на всяку оказію, кращий як пиво і горівка.

ПРОБУДЖЕНІ ЦИГАНИ.

Нині, коли всі народи пробудились, або хотіли би пробудитися, забажали і Цигани не остати позаду. Це діється в совєтській Росії. Як повідомляють московські газети, утворився там всеросійський союз Циганів. На основі статута нового союза, мається скликувати періодично всеросійські конгреси заступників усіх циганських громад. Перший конгрес вибрав центральну раду з постійним осідком у Москві. Союз поклав собі за завдання поборювати мандрівниче життя Циганів, жебранину і ворожбитство.

Ліґа Народів приняла внесенєн ґрафа Аппонія про прискоренне розоружної конференції.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 14. вересня. — Збір Ліги Народів приняв сьогодня резолюцію старого 84-літнього мадярського дипльомата графа Аппонія, яка звучить:

Збір Ліги Народів взиває Раду Ліги Народів розглянути негайно плян загального обмеження зоружень, згідно з VIII-ним артикулом конституції Ліги Народів, а одночасно поробити вступні приготовання для конференції у справі обмеження зоружень і заставити сю конференцію до праці, як тільки Збір або Рада Ліги Народів побачать, що умови ґарантійних договорів сповнені.

Ся резолюція випереджує попередню еспанської делеґації, яка заповідала таку конференцію аж по слідуючому Зборі Ліги Народів осеню 1926 року.

Промова графа Аппонія, в якій він мотивував своє внесенне, зробила велике враженне на слухачів, особливо, коли він казав, що говорив іменем побіджених народів, і коли зясовував теперішню критичну ситуацію в Середній Европі.

„СВІТОВИЙ СУД".

ЖЕНЕВА, 14. вересня. — Збір Ліги Народів приняв нині резолюцію уругвайської делеґації, в якій взиває Раду Ліги Народів, щоби пильно простудіювала статути Постійного Суду Міжнародньої Справедливости і поробила заходи, аби законодавство того суду було приняте усіми державами.

ПЕРЕД ВИЇЗДОМ КАЯ ДО АМЕРИКИ.

ПАРИЖ, 14. вересня. — Сьогодня було принятте французького міністерського кабінету для делеґації під проводом міністра скарбу Кая, яка їде до Вашинґтону на переговори у справі военного довгу.

Ще передтим кабінет дав Кайови необмежену повновласть у справі вирішення военного довгу в Америці, а тепер обговорено способи, як дійти до порозуміння з Америкою і до полагодження сеї нелегкої справи.

ХОЧЕ РОЗУМУ ДЛЯ ЕВРОПИ.

ПАРИЖ, 14. вересня. — Тутешні ґазети заповідають, що французький представник Люї Люшер предложить Зборови Ліги Народів у Женеві резолюцію, щоби Рада Ліги Народів старалася годбати, аби европейські держави не відгороджувались митовими мурами та не вели митової війни, яка руйнує всі воюючі держави.

Люшер каже, що політичний мир в Европі нічого їй не поможе, якщо в ній одночасно не настане також і економічний мир.

РУХ РОСИЙСЬКИХ МОНАРХІСТІВ.

ПАРИЖ, 14. вересня. — Вчера відбувся тут зїзд російських націоналістів, на якому рішено скликати загальний зїзд представників російської еміґрації в половині падолиста сього року.

Для сеї мети вибрано комітет із 73 членів, якого головою призначено бувшого президента біржі в Москві Сергія Третякова.

Сей комітет приступив негайно до приготовної праці.

Він заявляється за військовою виправою на Москву для повалення большевицької влади, і хоче, щоби виправа відбулась під проводом великого князя Миколи Миколаєвича. Одначе проти сього приклонники Кирила, котрий проголосив себе царем, з уваги, що виправа може видвигнути кандидатуру на царя Миколи замісць Кирила.

БУНТ НА БУКОВИНІ.

ВІДЕНЬ, 13. вересня. — З Черновець повідомляють, що на Буковині вибухли в кількох місцях селянські збройні бунти проти румунської влади.

ЗАБОРОНЮЮТЬ КУ КЛАКС КЛЕН.

БЕРЛІН, 13. вересня. — Німецька влада заборонила тайну організацію, яку тут основано на зразок Ку Клакс Клен.

ТУРКИ БУДУЮТЬ ВОЗДУШНУ ФЛЬОТУ.

БЕРЛІН, 13. вересня. — Турецьке правительство замовило военні літаки в фабриці в Дессав, в Німеччині.

СКІНЧИЛИ СТРАЙК.

ПАРИЖ, 13. вересня. — Тутешні банкові службовики скінчили страйк і вернулись до праці.

ПРИЯТЕЛЬКА ЦІСАРЯ ФРАНЦА ЙОСИФА.

ВІДЕНЬ, 12. вересня. — Особиста приятелька покійного австрійського цісаря Франца Йосифа, Катерина Шратт, обходила нині 70-тий рік уродин. Із сеї нагоди вона дістала богато привітних телеграм від членів королївських родів.

Тепер вона у великій біді. Свою гарну віллю, яку їй побудував цісар Франц Йосиф, продала вже тому кілька літ з біди.

Вона хотіла продати свої спомини американським ґазетам, але готому роздумалась і сказала, що красше бідувати як заробляти коштом насичування сензації.

НЕГРАМОТНІСТЬ В ЯПОНІЇ.

ТОКІО, столиця Японії, 13. вересня. — Обчислення статистичні одної части міста Токіо виказують, що там неграмотних є 30%. Тутешня преса сим дуже невдоволена, з уваги, що Японці вважають свій край за просвічений рівно з кращими Заходу.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1914, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:
Three cents a copy.
One year ..... $ 7.00
Six months $3.75
Three months ..... $ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:
One year $10.00
Six months ..... $ 5.00
Three months ..... $ 2.75

ПЕРЕДПЛАТА:
Поодиноке число три центи.
На рік $7.00
На пів року ..... $ 3.75
На три місяці ..... $ 2.00
В Джерзи Сіті і Заграницею:
На рік $10.00
На пів року ..... $ 5.00
На три місяці ..... $ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Редакція „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 8838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПРИМІР ЖЕРТВОЛЮБИВОСТИ

Американський Червоний Хрест вислав недавно до одного японського хлопчини, Ґеніхіро Ямада на імя, листа з подякою за жертву та спеціяльним признанем. В сьому листі Червоний Хрест підносить велику щедрість та примірне самопожертвоване малого Японця, котрий віддав на підпомогу Американцям, потерпівших через землетрус у Каліфорнії, всі свої дрібні центи, які він діставав від своїх родичів за цілий рік.

Було сих ощадностий всего півтора доляра на американські гроші, але дух, в якому зроблено сю жертву, варта більше, як ся жертва на доляри. Що значить для малого хлопця заощадити собі півтора доляра з цукорків, коколядок, орлів, катапульок, лодок, вистав рухомих образків, кождий може легко собі представити. Та не кождий здібний на таке пожертвоване та заперту постанову. Малий Японець показав велику силу волі своєю жертвою. І Червоний Хрест має за що повеличатися своїм жовтим героєм.

Малий Японець своєю силою волі та жертвенностю показав, чому японський народ добуває собі таке видне місце серед народів світа та чому він з такою вірою дивиться на свою будучність.

В хвилі, коли в Америці загорільці вчуть ненавидіти та цуратися „диких Монголів", малий японський поганець дає всі свої річні ощадности на сих Американців, памятаючи на ті щедрі жертви, які зложили Американці підчас землетрусу в Японії. В сей спосіб через жертвенність Американців забулася ворожнеча до них серед Японців, а на місце ворожнечі прийшла охота принести жертву для ворогів. Велика практична лекція про те, як навертати до себе ворогів.

Малий Японець не говорив богато. Він зробив. Місто гарних слів він зложив жертву. Томи гарних слів не значилиби тілько, що мала жертва. Сей малий хлопчина показав більше зрозуміння життя, як показують ті, які язиком дуже люблять народ, рідний край, свою клясу, хлопів чи робітників, але любов свою на словах кінчать. Малий Японець зрозумів, що діло, а не слова рахуються в світі. Сей малий Японець, видно, дозріла людина, так як є вусачі й сиві бородачі, які мимо своїх старих літ осталися на діточому степені розвою та думкою богатіють і словами свому народови волю добувають.

Малий Японець справді заслужив собі на памятник.

ЗЛОВМІСНЕ ГЕРОЙСТВО

Американські ґазети подають мало не кождого дня про геройські вчинки горсточки американських летунів, які станули добровільно на службу французького уряду та помагають йому воювати африканських повстанців проти Франції в Африці. Недавно вже появилися навіть в театрах рухомих образків рухомі фотографії сих героїв, що воюють за Францію в Мароко.

Не перший се раз Американці роблять такі річи. Українці памятають добре ще одних американських героїв, які підчас українсько-польської війни помагали Полякам загарбувати українські землі. Українські вояжри не забули на тих героїв, що не знаючи, що вони роблять, проти якого народа воюють, за що бються, ішли воювати українські землі, навчившися від Поляків лишень двох слів: „Ти, кабане." Українські люди добре памятають, як сі американські герої бомбардували з воздуха не лищень українські боєві лінії, але й українські села та землянки українських збігців.

Американські летуни в польській армії називалися „ескадрою Косцюшки"; сим іменем Американці хотіли назначити, що вони хочуть відвдячитися за ті прислуги, які польський повстанець Косцюшко зробив Американцям підчас боротьби американських кольоній проти Англії. Тепер американські летуни в французькій армії в Африці називаються „ескадрою Ляфаєта" на память французького ґенерала, котрий помагав Американцям битися проти тиранської політики англійського короля. Американські летуни хочуть тепер получити бомбардоване африканських сіл і шатер бідолашних Арабів, що добиваються волі, з визвольними заслугами ґенерала Ляфаєта.

Американські ґазети містять без всяких коментарів та протестів французькі військові донесення про подвиги американських героїв. Вони не дивляться, що сама вже присутність американських летунів у французькій армії є найстрашнійшим глумом, якого лишень можна допуститися над свободолюбними заходами ґенерала Ляфаєта. Лишень безглуздий авантюрник, якому не ходить о ніяку ідею, коби лишень була нагода для різанини й пригод, може получити зі собою імя Ляфаєта з тою дикою війною, яку тепер в імя европейської цивілізації веде Франція проти мароканських повстанців.

Річ певна, колиб сі повстанці мали в Америці зорґанізовану якусь пропаґанду, то такі річи булиби неможливі. Не знали вони, що війну виграється не лищень кулями, але й пером та зискуванем публичної опінії, других країв. Хто знає, чи якраз тому вони й не програють війни, що занедбали сю важну сторону модерного воювання.

МЕМОРІЯЛ Д-РА ПЕТРУШЕВИЧА ДО ЛІҐИ НАРОДІВ

Меморіял про положення західно-українських земель під чужими займанщинами, виданий Президиєм Української Національної Ради др. Евгеном Петрушевичем за загального Збору Ліґи (Союза) Народів (Женева).

Високий Зборе!

Маю честь звернутися до Високого Зброю Союза Націй з представленням сучасного положення західно-українських земель під чужими займанщинами.

Союз Народів як міжнародна установа, якої завданням є забезпечити трівкість світового мира і бути заборолом міжнародної справедливости, є в першій мірі покликаний до того щоби свой авторітетом і при помочи прислугуючих йому середників усувати всякі кровяні поневолення і гнету, деб вони не були, а які моглиби загрожувати світовому мирови і порядкові. Для сеї цели він може посягати навіть на цілиці і ненарушимість міжнародних договорів та переводити на підставі арт. 19. пакту їх ревізії, як що їх піддержування моглоби бути небезпекою для світового мира.

До таких міжнародних договорів і постанов, яких негайна ревізія є конечна, належать в першій мірі постанови держав Антанти про західно-українські землі, якими прилучено їх проти волі української більшости населення до Польщі і Румунії. Сими постановами є:

1. Севрський договір з 10. серпня 1920. про границі сукцесійних держав Австро-Угорщини, яким прилучено до Румунії північно-західну частину Буковини а до Польщі, східно-полудневу полосу Західної Галичини т. зв. Лемківщину, обі сі области мають українську більшість населення;

2. Рішення Ради Амбасадорів з 15. березня 1923. яким прилучено до Польщі західно-українські землі: Східну Галичину, Волинь з Поліссям і Холмщину з Підляшем.

На цій споконвіку українській території, яка займає кругло 136.000 кв. км. і на якій майже 2/3 населення становить Українці, створено огнище безоглядного терору і віддано її українське населення на національну загибіль. Через се повстало на розмежовано між західною а східною Европою грізне джерело міжнародних конфліктів, які можуть спричинити вибух війни.

Звіж 7 мілїонів українського населення під пануванням Польщі і Румунії і більше як 26 мілїонів Українців, які на схід від польського кордону посідають самостійну Українську Радянську Республику, не спочинуть і спочити не можуть, поки не визволять цих західно-українських земель зпід чужого панування і не зладнять їх право на самовизначення.

Згаданими постановами, виненними проти ясно виявленої волі населення, знехтовано не лише загальний принцип самовизначення народів, проголошений державами Антанти, але навіть їх же самих спеціяльні зобовязання і приречення відносно західно-українських земель.

Ці останні постанови є будь-то того рода, що безпосередно обовязують держави Антанти і ними досі не були виконані, будьто були вложені на теперішних володарів західно-українських земель за ініціятивою і ґарантією держав Антанти, — а не є переводженим в життя.

А) Де безпосередних зобовязань держав Антанти належать в хронологічнім порядку:

1. Лондонський договір з 1915 року, заключений між державами Антанти а колишньою російською імперією. Тим договором держави Антанти постановили приєднати між иншим усі українські території Австро-Угорщини з українськими землями під панованям Росії, якої спадкоємицею на дотичних територіях являється тепер Українська Радянська Республика.

2. Рішення Найвищої Ради Антанти з дня 25. червня 1919, яким вони затвердили супроти української більшости населення Східної Галичини зобовязання, що рішення про державну приналежність сего краю опирається в останній інстанції на праві самовизначення, яке виконне населення, а окремий договір з військовим окупантом сего краю — Польщею — дотично заведення нею тимчасової адміністрації, забезпечить Східній Галичині територіяльну автономію і його населенню політичні, релігійні і особисті свободи.

3. Арт. 91. Сан-жерменського мирового договору з 10. вересня 1919, держави Антанти переняли суверенні права над територіями, які належали попередно до Австро-Угорщини а яких долі сей договір не вирішив; се відносилося до Східної Галичини і української частини Буковини. (Арт. 59. цього договору признавав Румунії виразно лише частину Буковини, відкладаючи точне її означення на пізніше).

4. Дня 20. листопада 1919 року держави Антанти приняли проект наміченого вище договору з Польщею про автономний устрій Східної Галичини під провізоричним адміністративним мандатом Польщі. Сей проект лучив подібно означені части австрійських провінцій Галичини і Буковини в автономічну цілість, визнав Східній Галичині і признавав сему краєви окремий раду міністрів, відвічальних перед галицьким соймом, який мав мати виключну компетенцію і міжинши в справах віроісповідних, публичної освіти і аграрних (арт. 12). При тім місци він виразну заборону переводження в Східній Галичині кольонізації пришельцями з поза границь краю (арт. 9). Польський мандат був обмежений до 25-ти літ.

Придержуючися сего проекту, держави Антанти постановили 11. липня 1920 р. запросити на пропоновану ними лондонську конференцію делеґатів Східної Галичини як представників окремого краю. Подібне становище заняли вони в договорі про границі, заключенім 10. серпня 1920 року в Севр, котрим то договором були між иншими визначені границі Східної Галичини з Польщею, Чехословаччиною і Румунією. Однак Польща не згодилася на введення в життє згаданого проекту статута для Східної Галичини і завела там самовільно цивільну адміністрацію, та перевела вибори до варшавського сойму, арґумуючи собі тим чином нелеґально суверенні права над сею країною.

Щоби позірно пійти на зустріч домаганям Антанти відносно автономії для Східної Галичини, польський Сойм ухвалив дня 26. вересня 1922 року закон про самоуправу східно-галицьких воєвідств, який мав бути введений в життя найпізнійше до 25. жовтня 1924 р. але ще й досі не зістав виконаний.

Вище перечислені зобовязання держав Антанти супроти населення західно-українських земель не були додержані. А саме відносно української частини Буковини севрський договір про границі з 10. серпня 1920 р. признав її Румунії. Той сам договір признав Польщі полудево-східну частину Західної Галичини т. зв. Лемківщину.

Східну Галичину і північно-західні українські землі: Волинь з Поліссям і Холмщину з Підляшем, які перед війною входили в склад російської імперії, рішенням Ради Амбасадорів з 15. березня 1923 р. признано Польщі.

Оба сі рішення були приняті без предвидженого виконання населенням права самовизначення а навпаки в суперечність його волі та являються з одної сторони нарушенням рішення Найвищої Ради Антанти з дня 25. червня 1919 р. а з другої сторони лондонського договору з 1915 р.

Українська Національна Рада як леґітимне представництво населення Східної Галичини і Буковини, наділена ним суверенними правами як законодатна установа Західно-Української Республики, утворено дня 18. жовтня 1918 р. на всіх західно-українських землях, що належали до б. Австро-Угорщини, як також Українська Парляментарна Репрезентація у варшавськім соймі, ріжні політичні партії і організації, та саме населення на прилюдних вічах запротестували безчисленними заявами проти згаданого рішення Ради Амбасадорів, домагаючися його ревізії в дусі національного самовизначення.

Також Союз Соціялістичних Радянських Респ. признаний вже всіми державами Антанти правним спадкоємцем колишньої російської імперії, безпосередно по рішенню Ради Амбасадорів з 15. березня 1923 запротестував відносно Східної Галичини проти сего рішення та поновив се застереження заявою свого репрезентанта Х. Раковського на конференції в Лондоні дня 12. серпня 1924 р. Ся заява дотичила також української частини Буковини і спиралася на праві самовизначення народів. Сим заняв СССР. становище згідне з постановами лондонського договору з 1915 р., санкціонованого державами Антанти.

Міжнародні зобовязання супроти населення західно-українських земель які за ініціятивою держав Антанти перебрали Польща, Румунія і Чехо-Словаччина, не є виконувані, а Союз Народів, під якого ґарантію отсі зобовязання зістали віддані, не підняв досі ніяких кроків, щоби змусити сі держави до їх виконання.

1) Як висше згадано, Польща на місце поборованого нею проекту статута для Сх. Галичини, ухваленого Найвищою Радою Антанти дня 20. листопада 1919 р., видала дня 26. вересня 1922 р. закон про самоуправу східно-галицьких воєвідств, щоби тим чином впровадити держави Антанти в блуд, начеби вони дійсно мали намір надати Східній Галичині автономію на сій основі узискати від них корисне для себе рішення.

Постанови цього польського закона знехтували в суті річи принцип територіяльної автономії Східної Галичини, бо на місце предвидженого проектом статута для Східної Галичини власного сойму, краєвого правительства і власної адміністрації вводили лише обласні соймики для трох воєвідств, на які поділено Східну Галичину. Компетенцію згаданих соймиків ограничено до стисло місцевих справ даних воєвідств, щоби тим чином штучно знівечити адміністративну цілість східно-галицької території для якщого її спольонізовання, причім ведення адміністрації поручено урядовим іменованим польським правительством. Одинокою важною справою, про яку соймики мали рішати, було народне і середне шкільництво. Справи університетські віддано у виключну компетенцію варшавського сойму, при чім 24. артикул згаданого закону постановляв утворення українського університету найдальше до дня 25. жовтня 1924 р. Відносно аґрарних питань сей закон постановляв, що на простори східно-галицьких воєвідств не вільно публичними засобами переводити кольонізації. Сей закон з 26. вересня 1922. мав бути введений в життя найдальше до двох літ.

Висше згаданим законом оснула Польща намірену ціль Держави Антанти рішенням Амбасадорів з 15. березня 1923 р. прилучили до Польщі Східну Галичину, стверджуючи офіціяльно в тексті рішення, що Польща признала конечність введення в цім краю автономного режіму. Тим чином польський закон про воєвідську самоуправу набрав характеру міжнародного зобовязання Польщі і вона не в праві його на шкодиність населення інтересованого змінити.

Між тим цей закон досі не введений Польщею в життя; не виконані також і окремі його постанови дотично кольонізації і основання українського університету, дарма що польський міністер закордонних справ Скшинський в своїй промові виголошеній перед Загальним Збором Союза Народів дня 10. вересня 1924 р., заявив, що заложення українського університету в Польщі є вже доконаним фактом.

Навряд Польща нарушила постанови цего закона:

а). На полі публичного шкільництва самовільно дерогувала (ухваленим дня 31. липня 1924 р. т. зв. ярсеского шкільного закону) для східних воєвідств, постанови закона з 26. вересня 1923. про компетенцію соймиків вирішувати сі справи та означувати мову навчання в народних і середних школах.

б). Подібно знехтувала Польща вище згадану постанову сего закона, яка забороняла переводити кольонізацію Східної Галичини. Досі скольонізувала вона вже звиж 300.000 гектарів у Східній Галичині, на Волині і Поліссю, будьто роздаючи грунта між польських військових інвалідів, будьто парцелюючи їх між польських селян, спроваджених з корінної Польщі. Лише в протягу перших двох літ панованя Польщі на Волині осаджено там більше як 6.000 родин польських кольоністів.

Дня 20 липня сего року ухвалив польський сойм мимо протестів польських послів а навіть секесії українських і білоруських послів новий закон про парцеляцію, якого метою є створити закону основу для ще інтензивнійшої польської кольонізації т. зв. східних кресів. На основі сего закону ріжрічно 200.000 гектарів великої земельної посїлости має бути розарцельованих в першій мірі між заслужених жовнірів польської армії, між дотеперішних арендаторів і аґрономічних урядовців та двірську службу, з правила, Поляків, через що українське місцеве населення майже зовсім виключене від набування сеї землі. Так дотеперішна практика польських властей як і сей новий закон стоять в явній суперечности до згаданого вище проекту статута для Східної Галичини з 20 падолиста 1919 і польського закона з дня 26. вересня 1922 про воєвідську самоуправу.

2). Зараз нарушує Польща зглядно цілковито нехтує постанови верзальського трактату з дня 28. червня 1919 про охорону національних і релігійних меншостей.

Режім гнету і винищування Польщею непольського населення знайшов вже голосний відгомін в Західній Европі під характеристичним терміном білого терору і дав привід до відомого протесту найвизначніших представників французької політики, науки і штуки, підписаного на першім місці теперішним президентом Ради міністрів п. Павлом Пенлеве та оголошеного в маю місяці 1924 р. Сей невиносимий режім не лише не поправився в протягу останнього року, але ще взостився і найшов свій вислів в масових арештованях Українців, переведених сего року головно на Волині, безчисленних політичних процесах, а його найжаркнійшим зразком був засуд 3-ох українських послів, проголошений 10 мая с. р. в Рівнім на кару дволітної тюрми, наложену на них за критику польського уряду відносно непольських народів в Польщі в своїх промовах виголошених на справоздавчих польських вічах. Знаменним причинком до характеристики положення українського і инших народів в Польщі є заява б. польського міністра Тугута, який подався саме сего року до дімісії тому, що його заходи для злагіднення режіму супроти непольських народів в Польщі чи і заспокоєння їх мінімальних потреб зустрілися з непоборимим опором польської Ради міністрів.

УКРАЇНСЬКА ТОРГОВЕЛЬНА ШКОЛА В АМЕРИЦІ.
Перший курс зачнеться 1. жовтня с. р.

Науку будеться подавати письменно почтою, тому з школи будуть могли користати всі місцевости в Зл. Державах. Кождий Українець і Українка, що вміє читати, писати і дещо рахувати, може вписатись на курси.

Торговельна школа має на меті виховувати практичних купців, торговців і склепарів. Кождий, що схочить в добрим успіхом сю школу, буде міг заложити і провадити першорядну торговлю (штор), чи то вернувши до краю, чи тут в Америці. Лише в самій Галичині є місце на 10,000 укр. склепарів, і їх мусимо виобразувати і приготовити в Америці.

До школи можна вписуватися до 30. вересня (сентембра) с. р. З технічних причин школа може приняти в першім році лише 500 учеників. Ті будуть приняті, що скорше зголосяться.

В відплату тим Укр. Організаціям і Часописам, які оголосили Торговельну школу загалови, Заряд школи рішив зарезервувати до 25-го вересня означене число місць для членів даних організацій. І так: для членів Укр. Народного Союза 150; Укр. Робітн. Союза і Провидіня по 100; Взаїмної Помочі 50; Січові Організації 50; Згоди Братів 25; а для инших поза тими організаціями решту місць. При зголошенню просимо подати приналежність до організацій.

Курси науки будуть обнимати предмети з обсягу рахункости і книговодства, купецької психольоґії, товарознавства і товарообміну, і короткі бляги таких відділів знання, як фінансовости, банковости, кредиту, асекурації і реклями, які є необхідні для сучасного образованого купця. Курси призначені для українських робітників і будеться подавати їх приступно, так що кождий їх зрозуміє.

Хто живий і живе гадає і має охоту і енерґію добиватись лучшої долі, ГОЛОСИТИСЯ СЕЙЧАС!! НАУКА БЕЗПЛАТНА.

По близші інформації пишіть ще нині — завтра може бути за пізно — на адресу:

Ukrainian Commercial School,
1432-34 N. Leamington Ave.,
CHICAGO, ILL.

„ЦАРІВНА"
ПОВІСТЬ
написала ОЛЬГА КОБИЛЯНСЬКА
Ціна $2.00.
Можна набути в Книгарні „Свободи".
„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ВОРОГ ГАЛИЦЬКОЇ СОЛІДНОСТИ.

До мене в редакцію часто заходить один поважний Наддніпрянець побалакати. Людина він незвичайно симпатична, тільки має одну велику хибу: приходить до мене все тоді, коли я маю роботу. Я мушу зараз же переривати писання та відповідати на запити:

— Як же вам спалося, Галактіоне?..

— Чого це ви так помарніли?

— Щож там новенького коло вас?..

— Знаєте щонебудь цікавенького?..

Кожний бачить, що питання, які ставить Лука Стратонович, неможливо відкладати на пізніше, бо сталиб неактуальними.

Лука Стратонович має ще одну рису, не знаю тільки — прикмету чи хибу: любить Галичан і любить їх деколи насварити.

Спеціяльно не зносить т. зв. галицької солідности.

— Ех, ненавиджу я тієї вашої солідности! — говорить мені нераз. — Вона відочого. В вас все позапутуване, неясне і якесь дуже вже штудерне. Хочеш довідатись, де мешкає хтонебудь, питаєш Галичанина, так він зараз і почне: „Прошу ласкаво, прошу дуже п... (тут запнеться, бо не знає який мені титул дати).— Нехай пан добродій удадуться ул. Супінського, а потім, зі згляду на болото, перейдуть на вулицю Зиблікевича. Оскільки пан добродій хотіли їхати там трамваєм, то прошу сідати на „КД" та вул. Баторія, Панською і Зиблікевича дістатися на місце". Бачите, кілько він мені наговорив, а з цього пожитку мало. В нас люде, хоч і не такі „солідні" та швидше і простіше розкажуть, що, де і коли.

Я звичайно мовчки притакую усім закидам Луки Стратоновича, бо хочу ще якої пів годинки захопити на писання. Не стрічаючи з моєї сторони опозиції, мій старший приятель швидко заспокоюється, починає нудитись і вкінці прощається.

Я беруся тоді знову за роботу.

— — — — — — —

Вже пару днів не було Луки Стратоновича в редакції. Я думав, що йому може що сталося і почав був направду непокоїтись.

Але мої побоювання не мали найменшої підстави. Вчора ввійшов у редакцію оригінальний Лука Стратонович, тільки що обпалений сонцем і підправлений селом.

— Доброго здоровлячка! — привитав нас усіх спільно, а потім звернувся, як звичайно, до мене.

Я відложив перо і ждав на знані питання.

— Маю до вас діло — зачав Лука Стратонович без ніяких питань про новости і здоровля. — Але тут незручно нам його обблакать. Можеб ви потрудились до мене, до мешкання.

— Колиж я не знаю, де ви живете, пане професоре!

— Нічого, я вам зараз поясню. Знаєте де вул. Чарнецького?

— Знаю.

— Оттам ви ввійдете в камениці...

— Чекайте, перебиваю, але котре число?

— Ех, ви нетерплячка! Навіщо вам числа. Я вам і без числа докладно розкажу. Отже друга камениця від Куркової. Зайдете в браму і тоді побачите двері ліворуч. Ви в них не йдіть. Після цього будуть другі двері ліворуч — ви в них теж не йдіть. Аж будуть треті двері...

— І там ви мешкаєте!?

— Ні, зовсім ні. Отже будуть треті двері і ви в них також не йдіть. А станьте до них задом і тоді задріть голову до гори. Просто вас будуть високо в горі мої вікна.

— На котрім поверсі!?

— На що вам поверху! Як вам докладно розказую. Отже будуть вікна, а ви від них спустіть зір на долину і побачите двері. Ось у ці двері ви й заходьте і рахуйте 83 ступні.

— Чи напевно 83?!

Др. Музика каже, що 82, але я вас впевняю що 83.

— А там на горі йти на ліво чи на право?

— Ні на ліво, ні на право, а просто в мою кімнату.

— Ну, оставайте здоровенькі, — закінчив Лука Стратонович. — Я мушу йти.

Вийшов швидко, так що я не мав часу навіть і запротестувати.

В означеній годині я зайшов уж означену каменицю, станув на означених дверах і підніс очі в означену гору. Але означених вікон ніяк не міг пізнати. Таксамо і входу на долині не бачив.

На щастя надійшов сторож і пояснив мені штудерно закрученим галицьким способом:

— Йдіть, прошу, на другий поверх, вийдіть на ганок і останні двері на ліво.

Я пішов і трафив легко як по милі „Муга".

— Бачите! — кликнув до мене на вступі Лука Стратонович. — Потрапили швидко і без галицьких пояснень.

Галактіон Чіпка.

ОСИП МАКОВЕЙ

СЕРНА.

Серна зранена гинула в корчах,
І крук голодний на гилі вже кракав;
Як сльози я узрів в її очах,
То я сам упав на землю і заплакав.

Моя сирітко, хто-ж то вбив тебе?
Мовчить серна, конає на мураві.
Крильми лопоче лютий крук і жде...
Довкола сум—то смерть йде в темряві.

І круки вже летять з усіх сторін...
Ах, се-ж гріхи людий, не чорні круки.
За ними громом гуркотить проклін
На камені серця й кроваві руки.

ОБЛОЖЕНИЙ ЯЗИК

є признакою, що Ваш жолудок не травить корму як повинен. Прочистіть Ваш жолудок при помочи ПАРТОЛІ, бо вона являється найлішим средством в таких случаях. Одна пачка — 1 доляр. Шість пачок — лишень пять долярів.

АПТЕКА PARTOSA
321—6th Ave., cor. 20th St., Dept. 69,
New York, N. Y.

„Верховино, світку ти наш, гей як у тебе там мало", з луговї і нелікою любовю у серцю кличе поет. І справді ненькари та мілі спогади рідної незабутої країни заклеї є у пісні так любій нашому народови, голосно з Карпат та з підкарпатських околиць. Перед нами новий рекорд, нова пісня, а за цим слідують нові спогади, мрії, думи... А коли зашумить коломийка так й серце забється жвавіше та гадками мандрємо у любу крепну, у рідні верхи, полонини над чисті води Черемошу, до, за славу Вкраїни.

Все це вірно передав з великою щирістю й патріотичним чувством п. Михайло Зазуляк.

МИХАЙЛО ЗАЗУЛЯК, баріton, з акомп. орхестри.

27027F	Мадалін 75 цент.	Верховина. Гей, там на горі Січ іде.

10-цалеві — 75 центів.

27028F	С. Ф. Сарматов, комік Український зірник. Дурень.	27025F	Гармонія і кларнет. Самохіл, Полька Варяк Полька
27026F	Пішла Гандзя жито жати. Ой, під гаєм зеленеьким. Вокальне Трio М. Токарова.	27023F	Українська Полька Мазурка. Танець
27022F	Українські народні пісні Часть 1-ша і 2-га.	27020F	Дует на Гармоніях Український Гопак. Щасливий і веселий. Вальц.
27021F	Збір українських пісень і думить і гуде.	27014F	Коломбія Укр. Орх. Українські потпурі Ч. 1 Українські потпурі Ч. 2
27002F	Ой піду я лугом. Чи ти мене вірно любиш. Д. Медовий, тенор	27018F	Іван Петлях і Гриць-ко Когут, гумористи Городські дівчата. Тіля.
27024F	Верховинець. Бурляка.		
27016F	Коло млину. Козак одїзжає.	27019F	Стій, Сапата. Двірник. Петро Гурський, баріton
27013F	Ой, мати, мати За Неман іду Мих. Зазуляк, баріton		Александра Кочубей, сопрано.
27015F	На небі зірка. Всі разом співайте.	27017F	Сонце низенько. Карі очи.

Columbia
PHONOGRAPHS RECORDS

НОВІ КНИЖКИ І ВИДАННЯ

Хліборобська Україна, книжка пята, рік 1924—1925. Зміст: Подяка У. С. С. Д. тим, хто причинився до видання V-ої кн. „Хліборобської України". — 1. Сергій Шемет: Микола Міхновський. Посмертна згадка (з портретом). — 2. Уривок зі „Споминів" гетьмана Павла Скоропадського: „Від початку 1918 р. до проголошення Гетьманства", — Вячеслав Липинський: Листи до Братів-Хліборобів. IV. Про політику, як уміле вибору такого методу здобування та організації влади і організації громадянства, який би уможливив будову і збереження окремої Держави на Українській Землі і забезпечив істнування та розвиток Української Нації. — 4. Проф. О. Одарченко: Основи нової валюти. — 5. Генерал П. Залесський: Завдання розумного і честного Правительства на Україні. — 6. Вячеслав Липинський: З приводу статті генерала Залесського. — 7. Д. Д-ко: Єлисавета Іванова з Скоропадських Милорадович. До 35-их роковин її смерти (з портретом). — 8. Гр. Адам Монтрезор: „Дух нації" і „дух землі". — 9. Вячеслав Липинський: Покликання „Варягів" чи організація хліборобів? Кілька уваг з приводу статті Є. Х. Чикаленка: „Де вихід?" (Закінчення). — 10. З. минулого: Домет Олянчин: Дві листи Гетьманів Богдана Хмельницького і Івана Виговського до Курфірста Бранденбурського Фридріха Вільгельма (з фотографіями листів). — 11. Посмертні згадки: Адам Рокицький. Некрольоґ (з портретом). — 12. Біжучі вісти: Комунікат Центральної Управи Обєднаних Українських Хліборобських Орґанізацій. — Від Редакції „Хліборобської України" — Спростовання. — В справі правопису.

В Америці „Хліборобську Україну" можна набути у:

Mr. D. Zerebko, Hafford, Sask., Canada.

НЕБЕЗПЕЧНІ ЯПОНСЬКІ ЛЮЛЬКИ.

Вся Японія є засіяна меньше або більше небезпечними вулканами, які від часу до часу вибухають і нищать країну. Пихкають вони собі як люльки один за другим. На днях був грізний вибух вулькану коло міста Шірану.

СПОРІДНЕННЯ ПРИ ТРАНСФУЗІЇ.

В лондонському Міддлесексшпиталі зайнятий 35-літній воєнний ветеран, який на протязі трьох літ віддав уже тринятьшість літрів крови для трансфузії. Із загального числа двадцять трансфузій вдалося сімнадцять. При тому цікаве передусім те, що була сильна сполука з людьми, яким переливано кров, а саме так, що той що дає свою кров відчуває всі стани зврущення пацієнта. Богато разів, коли трансфузія не вдалася, коли пацієнт умирав, то жертвуючий свою кров відчував велике змучення. Кілька разів навіть сам при тому був поважно захорів. Загалом для лікарської колеґії було кілька випадків перенесення думок.

УКРАЇНЦІ!

Коли хочете мати розвеселення в вашій хаті, то купіть собі отсі рекорди:

1) Гей, там на горі Січ іде, Верховина; 2) Ой піду я лугом, Чи ти мене вірно любиш; 3) На чужині вандрую, Ой леділа зазуленька; 4) Поза вдре, Дечо на дворі; 5) Казав мені батько, В гаю зелений; 6) Ой не світи місяченьку, Чи є в світі молодиця; 7) Там за тихим за Дунаєм, Хто за нами чи за нім.

Маємо на складі крім великого числа рекордів також і грамофони на ціні від 25 до 350 долярів і дамо їх на до-гідні спляти. 196

З глибоким поважанням,

INTERNATIONAL MUSICAL SALES CO., WM. SCHEROFSKY, prop.,
116 E. 3rd ST., NEW YORK, N. Y.

КОЖДИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ХАТЬ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

Сава Чалий.

(Історичне оповідання).

(25)

Кошовий пожелав обом щасливої дороги, кажучи їм на пращане:

— Не забувайте на слова письма святого: „віра твоя спасе тебе!"

Невеселі вертали Чалий і Осипенко. Перед їх духовними очима велика купа румовища з їх мрій і надій. Їхали мовчки, не підганяючи коний, кождий занятий своїми скорбними думками. Мовчки, не озиваючися один до одного, їхали аж до смерку. На краю діброви, біля жерельця, Чалий спинив коня.

— Хиба тут переночуємо? — сказав до свого товариша.

Не дожидаючи відповіди, скочив з коня. Осипенко пішов за його приміром. Напилися води і до жерельця пустили коні.

— Хоч сядь, тай плач! — заблакав Осипенко сідаючи.

— Коби я вмів плакати! — Чалий відповів. — Коби вмів, то розлилися слезами. І що нам тепер діяти? Я вже задалеко зайшов і таки тяжко супокійно дивитися на все те, що в наших сторонах діється.

— Я ще не втратив надії, але міркую, треба троха підождати. Кошовий правду казав, що нині а так, завтра може бути инакше.

— Підождати! — Чалий воркнув. — Як довго? Де? Як?

— Як довго, се в руках божих. Питанем „де?", не треба журитися. На Запорожу ще досить місця. Як дожидати того часу, нехай кождий сам обміркує. Я, поки що, до гайдамаків не пристану, бо бачу, що тепер вони нічого не дібються. Але на віки відстати не думаю. Привезу сюди мою родину і в якійсь закутині Запорожа буду дожидати слушного часу. Піду за радою кошового. Буду дивитися на всьо і пильно наслухувати.

— Ти маєш родину?

— Остапенко спаленів.

— Та твоя родина мабуть не дуже численна, — Чалий замітив, підсміхаючися. — Мабуть тільки одна одніська особа.

— Чому так думаєш?— Осипенко спитав, якось дивно глядячи на свого товариша.

— Бо ти не відповів на моє перше питанне. Думаю, не відповів словами. Але я твою відповідь бачив очима, вичитав з твого лиця. І тепер читаю.

— Щож ти вичитав?

— Я вичитав, що ти родини взагалі не маєш, хиба, що будеш мати. Та твоя родина, то хиба одна, одніська... дівчина. Чи я добре читаю, се що написане в очах, на лици?

— Ти хиба вже чув? Може я балакаю в сні?

— Отже таки так є, як я кажу?

— Та так. Я лишив її, бо гадав, що тут таки зараз потрібна моя шабля. Колиж та шабля дістала відволоку, то я загадав уже тепер оженитися. Але з жінкою осяду тут, на Запорожу. Там, де куди глянеш, ворог знущаєся над нами; я не годен жити.

— Ти сяк так щасливий, — Чалий зітхнув. — В тім нашім горю, бодай в своїй власній каті знайдеш яку осолоду. Я й того не маю. Ні тата, ні мами... ні брата, ні сестри... ні дівчини. Маю тільки одну шаблю, але й та буде ржавіти в піхві. Бо і я, бодай на тепер, від гайдамаків відстану.

— Знайди собі й ти дівчину.

— Між гайдамаками?

— Або я між гайдамаками знайшов мою? Хоч ти отаман гайдамаків, то до людий, між котрими є дівчата, таки маєш приступ. Глянь на степ, як зійде сонце. Кільки в траві того цвіту, тільки між людьми дівчат. Возьмеш котру схочеш, бо гарбуза тобі не дасть жадна.

— Не вірю. Першої ліпшої не хочу. Гіднійша не хоче мене.

— Коли ти так кажеш, то я вже знаю, що думати. Ти вже маєш якусь дівчину. Себ то ти вже вибрав собі, тільки через щось не можеш її дістати. Може батьки не хочуть дати за тебе, а може вона вже любить иншого, отже тебе не хоче... А може вже віддалася і ти того пішов у гайдамаки? Як вона не хоче, то знайди иншу, бо ще раз кажу, тобі, гідних дівок тілько, що на степу цвіту. Як батьки не дають, то дівчину возьми силою.

Чалий схопився.

— Поможеш мені? — спитав.

Осипенко розсміявся.

— Я не кажу, що маєш якусь. Батьки не дають. Чи ти їм не можу? Очивидно! Де вона? Чия донька?

— Вона шляхтянка. Ще й Ляшка.

— Ов! То не добре. Гм... То булоби недобре, якби ти з такою жінкою лишився між Ляхами. Але як її возьмеш сюди, на Запороже, де Ляхів цілком нема, то й вона пристане до людий. Як вона любить тебе...

— В тім то й біда, що не знаю чи любить. Не знаю, чи вже любить иншого. Як ще ні, то до мене привикла би, хоч би й зразу не любила.

— Та воно так буває, але щоби се добром пахло, не скажу. Як то може бути, щоби ти дівчину полюбив, не вимікувавши бодай того, чи її серце вільне? Балакаючи з нею про се й те, ти не міг сего вимікувати? Хиба ти не показав їй, що любиш її.

— Не було коли, й як. Я, правда, спас її від смерти, але хоч ми були в купі пару годин, не було нагоди на такі балачки.

— Спас жите, віддав її батькам і більше не балакав?

— Та не балакав, бо не було як.

— До неї до хати, чи до її батьків ти не ходив?

— Та не ходив. Вона батька вже не має, а її мама була би мені не позволила балакати з донькою.

— Через те, що ти православний і не шляхтич?

— На се мамуня дівчини не дивилася, бо... бо сама хотіла... щоби я з нею оженився.

— Ха, ха! Туди стежка в горох?... Коли йдемо дівчину викрадати? Де вона?

— Вона у своєї мами в Немирі.

— Як се було, що ти спас її, та як ти розстався з нею і з її мамою?

Чалий розказав товаришеви про цілу пригоду в Куничах і як з'дівчиною та з її мамою розстався під дверми їх хати.

— Ти казав, що мамуня хотіла тебе дістати для себе! Присилала сватів?

— Вона ні. То гетьман хотів мене упасливити нею. Може вона просила його на свата, може він сам загадав накинути її мені.

— Маєш плян, як її викрасти?

— Ще не маю. Я ще тоді, коли рішився був покинути панську службу, хотів, ідучи на Запороже, вдарити моїм військом на Немирів, зруйнувати його і при тій нагоді захопити дівчину.

— Чомуж ти сего не зробив?

— Бо по дорозі до Немирова я попав на військо Потоцького, котре було в засідці на ватагу Голого.

— Я чув про сю баталію. Знищивши Ляхів, ти зараз пішов на Запороже. Очевидно. Тоді вже небезпечно було йти далі на Немирів. Тепер як думаєш захопити твою Зоську?

— Хиба так, як загадав був раньше Військом. Тілько, чи тепер мої товариші схочуть виголити мені, як почують, що я від гайдамаків відстаю, та йду на гречкосій?

— Я гадаю, що ліпше буде без війска. Вистане пять, найбільше десять, вже разом з нами. Я гадаю зробити так. Мене в Немирові ніхто не знає. Поїду до Немирова на який тиждень. А може й скорше розгляну, та виміркую, як дівку викрасти без великого крику й шуму. Верну до тебе і тоді обміркуємо, як дівчину дістати в наші руки. Як вже дістанемо її, я поїду по мою, котрої на моє щасте, не потребую викрадати.

— А як вона мене не схоче? Що тоді зроблю? Відсилати її назад до Немирова?

— Не схоче?! В Немирові, або взагалі між своїми Ляхами, може не схоче. Але як вже буде тут, між нами, з тобою... Схоче, чи не схоче, мусить бути твоєю.

— Я не хочу силувати.

— Не треба силувати. Муж потрібний кождій дівці. Як буде тільки один, то схоче того одного. Привикне і ще буде дякувати, що ми її викрали, та дурну розуму навчили.

Товариші змовилися так, що Чалий їде до свого коша, Осипенко до Мотронівського монастиря. Розказавши вуйкови і ченцям про вислід подорожи, зараз доскочить до Чалого і тоді оба обміркують решту. По сій розмові позакладали коням на шию аркани, другі кінці арканів взяли в руки і полягали, таки так під голим небом, спати. Ще заки сонце зійшло повставали і поїхали: один одним шляхом, другий другим.

Вернувши до свого коша, Чалий доразу став поводитися і балакати так, щоби своїх хлопців приготовити на можливість розлуки. Розказуючи про се, що чув, показував знеохоту, брак віри в оконечний успіх. Таким поведенням і такими балачками товаришів не дурив, бо їм справді так думав. І його хлопці вірили йому, що говорить з щирої душі, хоч через ті невеселі вісти не такий, як більшість гайдамаків. Що він пристав до бунту не лиш проти панства, але й проти Польщі.

Зараз на другий день по його повороті зголосився до него якийсь незнакомий йому парубок, кажучи, що хоче побалакати з ним в чотири очи. Варта, котра перетрусила його, сказала, що він не має ніякої зброї. Отже Чалий варту відіслав і лишився з парубком.

— Хто ти і з чим приходиш? — Чалий спитав.

— Мене кличуть Павло Кушко. Я гайдамака. Мене спіймав у купі з шістьма иншими ротмістр Потоцького та пригнав до Немирова, на муки і на смерть. Добре, що варта не впускає до вас будь кого і перетрушує, бо ось, мене той ротмістр помилував, ще й обіцяв лан поля без панщини, як я вбю Саву Чалого. Я згодився, щоби вас перестерегти.

— Як зветься той ротмістр?

— А чорт його знає! Я не питав. Мої товариші не знали, його самого я так скоро спекався, що не було коли питати.

— Як ти його спекався?

— Він хотів, переодягнений за хлопа, йти зі мною сюди. Коли стояв над яром, я якось, так незручно махнув рукою, що він зопнетів комітъ головою на дно. Чи вязи скрутив, чи може тільки трохи потовкся, не скажу. Не було коли злазити в низ, щоби подивитися.

(Дальше буде).

Осип Маковей.

ДИРЕКТОР ЛЯНГЕ.

(Оповідання).

Чотирнайцятилітний ученик ґімназії, Тадеуш Станіслав Лянге, вертав вечером з кіна до дому. Вся душа його була ще під враженням представлення „Короля злодіїв Ню Йорку" і перед його очима все ще мигали образи з екрану: предивні діла геніяльних злодіїв, для котрих ні мур, ні сталь не є ніякою перешкодою. Як вони палили якимсь вогнем, а потім краяли мов папір сталеві стіни каси! І як потім хитро втікали, а за ними гнала погоня! Дуже подобалися Тадеушови сі злодії.

З думками про них він увійшов на подвіря дому свого батька, судді Франца Йосифа Лянге. Дім був старий, партеровий, з вікнами до фронту і до подвіря та до саду. Переходячи подвірям, Тадеуш заглянув в одно вікно і з дива аж присів. Вікно не було заслонене, в комнаті світилася лямпа і було видко все, що там діялося. Тут жив дідусь Тадеуша, старий, вислужений директор польської ґімназії, Фрідріх Раймунд Лянге. Тепер сей дідусь стояв перед великим зеркалом в одежі такій, в якій Тадеуш ніколи його не бачив — і отся то одежа найбільше здивувала цікавого хлопця. Дідусь мав на собі зацнятий аж під шию сурдут з двома рядами блискучих, золочених гузиків, з золотим ковніром, на ковнірі три розети, на грудях медалі і хрести, а на нагавицях тяглася з гори на ділі широка золота стяжка. Вже се було дивне, але далеко чудніший був капелюх, що його дідусь насадив на голову і саме тепер поправляв перед зеркалом. Сей капелюх виглядав як обернений до гори дном малий, подовгастий човен, з боків зовсім плоский, з золотою нашивкою, а на верху з чорним чубом із струсиних пер. Тадеуш вліпив очі у вікно, закрив губи долонею і сам не знав, що з ним діється: і на сміх йому збиралося і острах брав його, бо худий і високий дідусь виглядав тепер ще вище, а його лице з заростом таким, який носив покійний цісар Франц Йосиф, в окулярах, виглядало дуже поважно, майже грізно. Проте дідусь не був сердитий, бо гладив лівою рукою свої сиві вуса і залички та усміхався деколи сам до себе.

Надивившися доволі, Тадеуш увійшов в дім у ті комнати, де жили його батько-мати та дві молодші сестри.

— Ти куди волочишся вечерами? — спитала його мати, покидаючи на хвильку читати роман.

— Був у товариша, вчився.

— Ти видумка заспокоїла матір зовсім і вона читала дальше. Тимчасом Тадеуш знаками кликав сестри на подвіря і показав їм дідуся в цілій його директорській величі. Сестри счинили сміх, директор оглянувся, вони втікли — і на тім покищо скінчилося представлення, яке дав дідусь своїм внукам.

Він переодягся, сховав відзнаки у столик, уніформ у шафу і засів до своєї улюбленої розривки: до математики, котрої учив колись довгі літа в ґімназії. З давних часів, коли він ще дійсно свою душу вкладав в улюблений предмет, мав він кількадесять зшитків, писаних прекрасно власною рукою, зі всіми можливими задачами, котрі сягали далеко поза наукові пляни ґімназії. Ті задачі могли нагнати страху і найгеніяльнішому поетови своїми безконечними цифрами, буквами, знаками і формулами; директор Лянге розумів їх відразу і розмовляв з ними, як з добрими товаришами.

При вечері мусів дід виявити внукам, яку то одежу мав він на собі, а синьой невісті сказав, що треба від директорських могавиць відпороти золоті нашивки і почати носити їх про буддень, бо вже не має в чім ходити. Жалував тільки, що із сурдута та капелюха не дасться нічого переробити; шкода лише дорогої матерії.

Почалася звичайна в повоєнних часах розмова; невістка нарікала на доріжнечу, що зростає з дня на день, а старий директор нарікав ще тяжче на велику кривду, якої він і всі емеґити зазнали від нової держави, котра наділила їх просто жебрачою платнею. Суддя чув уже нераз такі батькові нарікання, читав часопис і не втручався у розмову. Тяжкі часи і він відчував, а втома по праці в суді відбирала йому всяку охоту шукати собі причини до пересердя.

На другий день, у неділю, директор Лянге йшов собі помаленьки о палиці вулицею з одним часописом в руці, а другим у кишені. Так можна його бачити щодня, як все о'тій самій годині вертався з книгарні, де купував два часописи, а переглядав притім кілька инших, бо всіх не мав за що купити, і як потім ставав на вулиці та читав дещо цікавійше, або хоч заголовки статтей переглядав. Докладно, від початку часопису аж до оголошень дещо і два рази, він читав дома або в садку, де грів старі кости до сонця. Він і тепер зайшов у садок, сперт палицю о дерево, стріпав хустиною порох з лавки, усів собі уважно, витер мягкою шкіркою окуляри, зложив часопис рівно і почав читати вступну статтю.

Коли так старий Лянге сідав у садку читати часопис, то правильно з дому вибігав у той час малий, але вже старий і дуже товстий, чорний песик Швіпс, біг до директора, сідав на задні лапки і ждав терпеливо, поки його возьмуть на коліна. Сей Швіпс не мав найменшої причини нарікати на собачу долю; він цілий свій вік прожив без журби, на постелі або на малих проходах, і за довгі літа навчився тільки одної штуки: всі свої почування і потреби обявляти довгим сидженням на задних лапках і якимсь безглуздим поглядом своїх баранячих очей.

Старий Лянге так зачитався, що й не помітив, як на піску перед ним терпеливо „служив" Швіпс і ждав на те, щоби його взяли на коліна. Тільки по добрій хвилині, обертаючи часопис, побачив його і промовив: — Ну, ходи-ходи!

Швіпс сперся передніми лапками на колінах директора, бо був за тяжкий, щоб міг сам вискочити, і тоді директор побачив на його шиї щось таке, що йому і в сні не приснилось би. Швіпс мав на шиї золотий хрест заслуги з короною! Се була для директора така несподіванка, що йому часопис випав з рук, він ухопив Швіпса на коліна, зняв йому відзнаку з шиї і почав їй придивлятися так, як би її ніколи не бачив. Дійсно, се був правдивий золотий хрест заслуги з короною, з червоною емалією по боках, з написом Viribus unitis і буквами F. J. по середині.

— А-а-а! — застогнав старий, зірвався з лавки, вхопив палицю і побіг до своєї комнати.

Тільки вступив на поріг, зараз усе зрозумів. Тадзьо сидів при його столі і переглядав його відзнаки. Столик був відчинений. Побачивши дідуся, хлопець скочив, як опарений, хотів утікати, але старий ухопив його за обшивку, кинув ним на отоману і вліпив йому скоренько з десять буків там, де годиться. Хлопець розкричався на цілий дім. Прибігли батько і мати у комнату, і застали запаханого дідуся з палицею в руках і заплаканого Тадзя, котрий стогнав жалісливо, мов би був хорий.

— Що сталося?

— Що сталося?! — відповів дідусь грізно. — Отсей добув добувся по злодійськи до мого столика і мій хрест заслуги причіпив псови.

— Ото велике нещастя! — закпила собі мати Тадзя і підійшла до нього, щоб його взяти в оборону. — За австрійську бляшку так збити дитину! Забирайся, Тадзю, звідси!

А син-суддя додав: — Тато не повинні карати моєї дитини. На те я є.

Директор видивився счудовано на сина і невістку, усів на крісло і промовив спокійно, але твердо: — І овшім, сину, ти є суддя, розсліди справу і покарай ще сам. Столик був замкнений і Тадзьо відчинив його, яким способом, не знаю. Се є початок злодійської кар'єри, ся наука з кіна. На все маєте час, тільки на те, щоби довідатися, куди хлопець волочиться, не маєте часу. А що до тої, Вандзю, уваги про австрійську бляшку, то знай, що всі ті бляшки — все одно, чи вони залізні чи золоті, чи вони австрійські чи польські, — всі вони мають одну ціну: або вони загалом нічого не варті, або вони мають своє значіння і вартість — і є подякою за якісь заслуги. Я дістав сей хрест по сорок років служби і тому мені дорогий. Не собаці його дали, тільки мені.

— Алеж Австрії вже нема! — замітила невістка злобно.

— Твоєї мами також уже нема, — чомуж не викинеш її портрета? — боронився старий.

— Докиж ви, тату, будете ще австрійським патріотом? — спитався син.

— Буду ним довше, ніж ви всі, що так довго шануєте криницю, поки з неї воду пете, а коли вже вам її не треба, то всі гуртом у неї плюєте. Я був кось пан, а тепер я на ласці дітей, бо зі своєї заслужнини не можу собі що дня купити й літри молока й часописів. Я сорок років працював не для якоїсь алеґоричної статуї, що представляла Австрію, тільки для вас, для людий, котрі ще жиєте у новій державі і користаєте з того, чого я вас навчив. Заслуга не перестає бути заслугою через те, що по пятниці настала субота. А ви ще й бороните смаркача, котрий хоч те повинен знати, що хрест є хрестом і вішати його на собаку не годиться.

Тадзьо, котрий у третій комнаті сидів досі тихо, нагадав собі буки і розкричався на ново. Мати побігла до нього і стала його голубити милими словами та втихомирювати. Тимчасом суддя остався з батьком і, розуміючи жаль старого краще від жінки, старався також його втихомирити.

— Тату, тепер на цілім світі тяжко жити. А ми дочекалися сповнення свого ідеалу, воскресення вітчини, і мусимо дещо перетерпіти.

— Хто такий — ми? Ти, Франц-Йосиф Лянге, правнук Німця — реставратора з Лєксенбурґа, котрий ані слова не знав по польськи?

— Дивно мені, що ви, тату, так говорите. Чи я тому винен, що мене виховали в польськім дусі, що моя мати була Полька, що вкінці і ви самі тому не противилися? З вас, тату, говорить жаль і почуття зневаги, я се розумію, але оправдати не можу.

Старий дідусь стягнув сиві брови. — Правду, сину, кажеш; але жаль і почуття зневаги не мусять бути злими дорадниками. Я дав тому народови, серед котрого проживав, не лише свої літа і свою працю, — я дав йому і свої діти — і яка мені за се подяка?

Суддя бачив, що батька сьогодня не переговорить, і звів розмову круто на політичні події. Директор щось відповів, а не нерадо, і на тім прикра родинна суперечка скінчилася.

Скінчилася на словах, але не скінчилася в душі директора. Він поклався на отоману і почав думки думати про гніздо свойого роду, про Лєксенбурґ коло Відня. Ще хлопцем був він там зі своїм батьком, галицьким адміністраційним урядником, в гостях у діда — реставратора. З того часу старий, романтичний замок серед води в Лєксенбурґу все був для нього зразком для всіх замків, про котрі читав у книжках. Потім цілих кількадесять років він там не був і не переписувався з ніким, зовсім відбився від родини. Аж війна 1914. року завела його сюди. Кудись треба було втікати з Галичини — і якась давно погребана і забута туга пригнала його до Лєксенбурґа, самого, бо жінка вже давно померла, а діти, син і донька, зі своїми родинами втікли в инші сторони.

Здавалось йому тоді, що вертає до давнього родинного гнізда, хоч там уже нікого не знав. На кладовищі віднайшов могилу діда-реставратора, а пізнійше познайомився із кількома родинами, що звалися Лянге. Се були свояки, з того самого гнізда, що і він. Приняли його радо, тим раднійше, що він від них нічого не жадав і був чоловіком на становищі. А з дітьми їх старий і зовсім запрязнився і з нудьги учив їх найрадше математики своїм випробованим за довгі літа способом, жартами і забавками. Одному своякови, промисловцеви, що на диво називався таксамо, як його син, Франц Йосиф Лянге, він і помагав якийсь час у крутім діловодстві, у котрім воєнні події все робили нелад. Сей промисловець мав віллю в Лєксенбурґу і свою фабрику під Віднем. У нього й прожив директор Лянге цілу осінь і зиму, поки його з весною покликали до служби.

Як колись за молодих літ, так і тепер у старости директор Лянге літав думками, до Лєксенбурґу — до 31 брудного, знищеного війною галицького міста, де доведеся йому доживати віку, у смутку і зневірю все втікав душею до сього чистенького села в Австрії, хоч знав, що і там по війні не було гаразду. Він потішав себе видумками, що от як би то гарно було вирватися з міста і товариства, де він уже нікому не потрібний, де вже й де признають його заслуг і де вже очевидно призначили його вивезти небавом на кладовище, хоч у нього ще доволі здоровля і сили духа. Як би то гарно було прожити ще кілька літ — хоч скромно, але в тім яснім, погідним настрою душі старого фільософа, котрого вже життя людий не бентежить, але сонце і весна і квітки і краса все ще радують. Сьогодня по пригоді з внуком він відчув сю тугу сильнійше, як коли небудь.

При обіді сказав директор своїм дітям, що має намір на якийсь час виїхати до доньки, що була замужна за старостою. Суддя переляканувся з жінкою і обоє не сказали на те нічого. Батько зрозумів дуже добре їх мовчанку; вона означала не що инше, тільки: „Нехай собі старий трохи виїде, бо тут вже не знає, що з нудьги робити." А може й що гірше означала ся мовчанка...

Директор почав справді приготовлятися в дорогу. Се приготовлення тяглося дуже довго, майже місяць. Він писав і відбирав листи, ходив пильно на почту, складав педантично всі свої річи і ждав на щось. Прийшов день, коли він рано заявив, що в полудне відїзджає. Його не задержували і не надто сумували, коли виїхав на залізницю. Думали, що справді їде до доньки в гості.

Тимчасом старий директор поїхав до Лєксенбурґа за своїм ідеалом. У три тижні по виїзді батька, суддя дістав звідтам такий лист: „Дорогі діти! Я маю тут посаду головного книговода у нашого свояка Ф. Л. Лянґе і живу зовсім вигідно. Найбільше тішить мене, що я не є нікому тягарем і що помічаю в себе незвичайний зріст енерґії. Сам собі дивуюся. Видко, що все треба ще щось собі бажати і старатися се осягнути, коли хто хоче продовжити собі віку. У вас я вже не мав мети життя і не міг собі її найти — і се було моє горе. А тут я рад, що хоч частину свого життя і праці можу ще посвятити для старого гнізда нашого роду і нещасної країни."

І далі описував старий свої поїздки самоходом, свої проходи по Відні, свої відвідини гробів цісарської родини в підземелях костела Капуцинів, своє щоденне заняття... З цілого листу віяло вдоволенням і радістю з життя.

Старий зовсім здивачів замітила жінка судді.

— Жаль мені його — сказав суддя.

— Але дідусь уже не приїде? — спитався Тадзьо.

МІТИНҐИ ВІДБЛИВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. „Любов", вул. 370, повідомляє, що мітинґ відбудесь о 2-ій годині попол. в неділю, дня 20. вересня, в гали церковній, 127 Парк стр. На порядку нарад суть важні справи до полагодження. Просимо прибути на час. — М. Довгий, предс.; Н. Хабінець, секр.

ІСТ ЯНҐСТАВН, О. Тов. Сокіл, вул. 218, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що тривалий мітинґ відбудеться дня 20. вересня 1925, о год. 2-ій пополудни, в італійській гали, 64 — 12-та улиця. Проситься всіх членів прийти на мітинґ, бо буде справа важна. Довгуючих проситься виправити свої залегло́сти, бо в спротивнім разі будуть суспендовані. Неявившійся членів підлягає карі 50 ц., а урядник 1.00. — Іван Клюс, предс.; Михайло Сорока, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Повідомляється членів Тов. ім. Ів. Франка, вул. 83, що мітинґ відбудеться дня 20-го вересня с. р., о годині 1-шій попол., під ч. 847 Н. Франклин ул. Кождий член має явитись, бо суть важні справи до полагодження. — Р. Карбінник, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. Відділ 86-тий повідомляє всіх своїх членів, що мітинґ відбудеться ці 20. вересня зараз по Службі Божій у звиклім місци. Проситься всіх, щоб були присутні на тім мітинґу, бо суть важні справи до полагодження, а неявившіяся член статута Ун. Союза, і членів невирівнаних належитости, буде суспендований. — Братства і У. Н. Союза. — Р. Сайкович, предс.; Олекса III., кас.; І. Мороз, секр.

ПАСАЙК, Н. ДЖ. Бр. св. Івана Хрестителя, вул. 97, повідомляє усіх членів, щоби негайно прибули на збори на 20. вересня, о 2-ій годині пополудни. Збори відбудуться в домі предсідателя, 36 Hope Ave., Passaic, N. J., на котрім бо не явившіяся член статута Ун. Союза, а довгує уже місяць попереднім, то буде суспендований. — М. Припхан, предс.; М. Табачук, секр.

ШИКАҐО, ИЛЛ. Мітинґ Бр. св. Дмитрія, вул. 301, відбудеться дня 20-го вересня, о першій годині пополудни. Єсть важної точки, котра мусить бути обговорена членами відділу, кождий член мусить бути присутний; неявившійся заплатить кару 50 ц., а урядник доляра. — Яблло Підлісний, секр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Сестр. Любов, вул. 177, повідомляє своїх членів і члениць, що півріччний мітинґ на рік 1925 відбудеться дня 19. вересня то є в суботу, о годині 7-ій вечер, в Укр. Прав. церковній Гали, 45 Pilgrim улиця. З огляду на важної точки, котра мусить бути обговорена членами відділу, кождий член мусить бути присутний; неявившійся заплатить кару 50 ц., а урядник доляра. — Ілля Підлісний, секр.

ПРОВІДЕНС, Р. АЙ. Сестр. Любов, вул. 177, повідомляє своїх членів і члениць, що півріччний мітинґ на рік 1925 відбудеться дня 19. вересня то є в суботу, о годині 7-ій вечер, в Укр. Прав. церковній Гали, 45 Pilgrim улиця. З огляду на важної точки, котра мусить бути обговорена членами відділу, кождий член мусить бути присутний; неявившійся заплатить кару 50 ц., а урядник доляра. — Ілля Підлісний, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Сестр. Любов, вул. 37, повідомляє всі свої сестри місцеві і позамісцеві, що мітинґ відбуде ся дня 18. вересня на гали Укр. Нар. Дому, точно о 6-ій годині вечером, бо суть важні справи до полагодження. Кожда члениця має принести свою місячну вкладку. — Анна Горяк, предс.; А. Огар, кас.; З. Фуртас, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Володимира, вул. 130, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що місячні збори відбудуться в суботу, дня 19. вересня, точно о годині 8-ій вечером в Укр. Нар. Домі. 217 Іст 6-та ул. Обовязком кождого члена явитись на зборах, бо суть важні справи до полагодження. Рівнож пригадується інтересованим, щоби повели зі собою нових членів. Неявившісь члени на зборах підлягають карі після уставу. — Іван Солтис, предс.; Николай Маркіян, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Тов. Т. Шевченка, вул. 42, повідомляє членків і членів, що тривалий мітинґ відбудеться дня 20-го с. м. о год. 2-гій попол. під ч. 237 Hope Ave. Проситься всіх членів і членкинь прибути на той мітинґ, бо суть справи до полагодження. Рівнож проситься довгуючих членів прибути на мітинґ та вирівнати свої залегло́сти. В противнім разі безусловно кождий довгуючий член буде суспендований. — В. Лелет, голова; О. Сьвітак, секр.

ВІЛКС-БЕРРИ, ПА. Бр. св. О. Николая, вул. 99, повідомляє всіх своїх членів, що тривалий мітинґ відбудеться в неділю, 20. вересня зараз по Службі Божій в гали церковній. Обовязком єсть кождого члена бути присутним, бо суть важні справи до полагодження, а членів, котрий не буде присутний, підлягає карі після статута. — Василь Ігатів, предс.; Петро Герман, секр.

ВІОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, вул. 8, повідомляє всіх своїх членів, що звичайний місячний мітинґ відбудеться в неділю, 20. вересня, о год. 2-ій пополудни під церкво ікна Честнот. Проситься всіх членів довгуючих явитися і вирівнати свої вкладки. На мітинґу буде обговорена справа балю, який відбудесь на 4-го жовтня. — Василь Мандзій, предс.; Іван Сокерка, кас.; Сем. Пилипишин, секр.

ЛОРЕЙН, О. Бр. св. Андрея, вул. 128, повідомляє всіх своїх членів місцевих і позамісцевих, що братсбкий мітинґ відбудеться дня 20. вересня о 1-ій годині пополудни, в церковній гали під ч. 2445 Іст 31 Стр. Сант Лорейн. Проситься всіх членів прибути на мітинґ і вирівнати свої належитости; в противнім разі будуть суспендовані. — В. Коршень, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Василія Великого, вул. 229, подає до відома всім своїм членам, що місячні збори відбудуться в неділю, дня 20. вересня зараз по Службі Божій в церковній гали. Є на порядку дня бо суть важні справи до полагодження. Припоминається довгуючим членам, щоби прийшли на сї збори і вирівнали свою належитость, бо більшого часу не буде платити, та будуть суспендовані з Бр. і У. Н. Союза. — Юрій Ковлак, секр.

ГАРТФОРД, КОНН. Повідомляється членів У. Н. Союза, вул. 277-го, що мітинґ відбудеться як звичайно в третю неділю в місяцю то є 20-го вересня тільки не на Clinton ул. а в пресвітерській гали, а на Wolnut St. на церковній гали. Початок точно о годині 2.30 пополудни. Проситься всіх членів У. Н. Союза конечно явитись на мітинґу. — А. Курило, секр.

КРАЙ, В ЯКОМУ НЕМА ІДОВИТИХ ВУЖІВ.

Ірляндія є найщасливійшим краєм, що між своїми звірятами не має ідовитих гадюк. Причина цьому дивному явищу така, що Ірляндія скорше відділилася від континенту ніж Анґлія й Шотлянділя; тому теж Ірляндія має менше комах, ніж Анґлія й Шотлянділя. Ці два краї колись пізнійше, а саме наслідком страшної бурі відірвалися від Европи й Азії. А що гадюки ще тоді не замандрували були до тої части краю, з якого пізнійше утворилася Ірляндія, то вже взагалі ніколи не прийшли там і так Ірляндія є дійсно краєм без ідовитих вужів.

ДЯКО-УЧИТЕЛЬ

який знає добре учити і провадити: хор, театральні представлення школу, знайде добре заняття у оселі з найбільших парохій у Америці. Рефлектуючі нехай пишуть на адресу:

SVOBODA, O. P.,
83 Grand St., Jersey City, N. J. 210,2,4

МУЖИК ЛІКАРЕМ.

Біда! В селі богато людий занепадає на здоровлю, хорує на всякі хороби, а лічити нема кому, бо в селі, крім баби-знепгуди нема ані лікаря ані такого чоловіка, щоби міг людям ратувати.

От найшовсь один мужик і пішов далеко, до одного славного законника вчитися лікувати. Вчивсь він там більш літ; вернув назад, в рідне селі і вміло, по вченому, помагав кождому в потребі.

Про того чоловіка повинен знати кождий Українець і Українка, бо він не тільки, що помагав в хоробі, але й помагав свому народові пильнувати його вольностий, боронити свого добра перед всякими ворогами і примушувати до кращого життя.

Як ви ще про него не читали, пишіть $1.50 до Свободи, а ми вишлемо вам книжку: Захар Беркут, написану Іваном Франком, яка буде вам дуже в пригоді в вашій вільній від праці хвилі.

ФАРМИ!

ФАРМА в стейті Н. Йорк, 135 акр. 100 чистої орної землі, решта будівничий ліс і пасовисько, гарний сад ріки, дім 9 кімнат з умебльованєм, нова велика стайня і на 60 голів худоби, 20 да в стайні, 5 других забудовань, 25 коров, 1 бугай, 4 коні, кури, гуси, вся машинерія, трактор, авто, ґазолиновий іншдиґ, парова молотилка, мотарка, другі машини, богато ріжні, пшениці, кукурузи, картофлі, під міні від міли $11,000, готівкою $5,000, решта на легкі сплати.

Фарма 58 акрів, 35 чистої землі решта будівничий ліс і пасовиско, 2 ріки, дім 8 кімнат, 3 других забудовань, 7 коров, 2 коні, 300 куриї, гуси качки і всі машини. Ціна $4,400, готівкою $1,400, решта на сплати.

PETER OWDY,
194 Ave. A, New York City.

ФАРМА ПІД ГОДІВЛЮ КУРИЇ

близько Lake Huntington, 84 акрів, поливана під управу, решта грубий ліс, новий дім 12 кімнат з 80 футами шкляного-ганку, всі уліпшення, горяча і зимна вода, ванна, тоїлет, до прання машиби, електрика і т. п. великі стодола повна сіна і збіжа а під нею стайня, 300 фітів довгі курники, 2000 куриї, 2 клячі з жеребятами, 1 корова, 1 форда ґрош, 1 форда авто, меблі, всі знаряди фармерські, інпіхлір і т. п. Річний дохід з фарми $5000. Знаменита спосібність. Продається все дешево для скорого купця. Ціна $13,000, половина готівкою. Без рухомого маєтку і уряджения ціна $9000, готівкою $2500. Пишіть по анґлійськи до: 10-5

MORROW BROS.,
R. D. 1, Cochecton, N. Y. Sullivan Co.

ФАРМИ І ДОМИ НА ПРОДАЖ.

Фарма в стейті Ню Йорк, 290 акрів, дім 7 кімнат, 7 инших забудовань, вода на фарма, сад, 40 акрів, 30 коров, 2 коні, стадо куриї, авто, фармерські машини, продається або заміняєся на дім в місті. Ціна $12,200, готівкою $5,500.

Фарма в Bound Brook, N. J., 30 акрів, дім і 7 инших будинків. Ціна $4000, готівкою дуже мало. — Фарма 40 акрів, Ціна $4500, готівкою мало.

FRANK FILANOWSKY, —
103½ St. Mark's Pl. (E. 8th St.), New York City.

КОНКУРС.

Отсим подаємо до відомости нашій українській суспільности, що дім С.С. Миколаєвих в Асторії, Лонґ Айленд отвирається з днем першого Октобра с. р. для чесних і робожних дівиць нашого народа. Ласкаві зголошення просимо слати на адресу: Rev. Mother Andrea Superior, AT — 11 Diamond Ave., Astoria, L. I., N. Y. Приймати будемо дівчата, котрі хотять учащати до шкіл низших і висших як також дівчати, котрі вже покінчили школи і працюють в якімнебудь фаху. Від кандидаток вимагаєся метрикуу хрещення, свідоцтво здоровля і поручення від місцевого священика. Від всіх зголошених будемо вимагати оплати річною $7.00 літньою порою, а $8.00 зимовою. В монастирі на стало яко Сестри будуть мали остати тії котрі будуть мали охоту і звання. 215-17

ФАРМА 80 акрів коло стейтової дороги, земля вироблена першої класи, гарний сад, ліс, пасовисько, новий дім, доволі других забудовань, 10 коров, коні, вівці, 200 куриї, гуси, всі машинерія, молоко забирає компанія, фарма ся виглядає як краєвий фільварок, є на ній все. Голосити до: W. CUPRAK, Holland Route, Norwich, Conn. 215-16

Я ФАРМЕР коло Норвіч, Конн., знаю кілька добрих фарм більших і менших, котрі можна тано купити просто від властителя. Старий Анґлік, самотний, продає гоїнке добру фарму за половину ціни, продасть хто скорше приїде і купить її зовсім разом, прихід місячний за саме молоко 600 дол., корми, других продуктів, ціна фарма варта $16.000, купите її за $11,000, готівкою $5,000. — Фарма 35 акрів, добрі будинки, сад, ліс, ріка, сусіди і школа при фарм, до стації пів милі. Ціна $2,800, готівкою $1,000 або менше. — Фарма 46 акрів в місті, мала і добра, зі всіми уліпшеннями, дім 10 кімнат, електрика, свої вода, вана, синки і тоїлет в домі, 6 коров, коні, авто, 300 куриї і ріжна машинерія, школа і костел і сусіди зараз коло фарми. Ціна $6,000, готівкою $2,000. Тепер найліпші пори купити добру фарму і поміркомості і тано. Прошу писати по українськи: NYKOLAI LAGODA, P. O. Box 211, Versailles, Conn. 215-17

Мущини! Хороніть себе перед всіми заразливими хоробами.

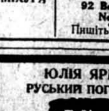

Охороняє для мущин. Дає найбільшу охорону

Велика рурка 35 цт.
Kit (4's) $1.00

У всіх аптиках або у San-Y-Kit, Dept. B, 92 Beekman St., New York

Пишіть по циркуляр

ЮЛІЯ ЯРЕМА
РУСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ВИПОЗИЧАЄ КЕРИЧ НА ВЕСІЛЬ, ХРЕСТИНИ І ВСЯКІ ІНШІ ЗАБАВИ.

129 E. 7th ST., NEW YORK CITY
Telephone: Orchard 2568

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЗАСОПИСЬ „СВОБОДА".